

2338

VĒSTURISKĀ
IZZINĀ

LATVIJAS VALSTS ARHĪVS

LPSR Zinātņu akadēmijas
Organiskās sintēzes institūta
Eksperimentālā rūpnīca
1944. – 1991.

VĒSTURISKĀ IZZINĀ

Fonds Nr 2338

LATVIJAS ZINĀTŅU AKADĒMIJA
Organiskās sintēzes institūta
EKSPERIMENTĀLĀ RŪPNĪCA
VĒSTURISKĀ IZZIŅA

I

Latvijas Zinātņu akadēmijas Organiskās sintēzes institūta Eksperimentālā rūpnīca izveidota ar 1959. gada 1. janvāri (LPSR ZA prezidija 1958. gada 12. jūnija lēmums Nr. 11/407-1), reorganizējot ZA Eksperimentālās medicīnas institūta Eksperimentālo vitamīnu rūpnīcu, kura 1951. gadā tika izveidota (LPSR ZA prezidija 1951. gada 10. maija lēmums Nr. 18/178-4) uz Latvijas PSR Pārtikas rūpniecības ministrijas Vitamīnu un hormonu fabrikas bāzes, kura ar LPSR Ministru Padomes 1946. gada 20. decembra lēmumu Nr. 1049. nodota LPSR Zinātņu akadēmijai un pārveidota par ZA Uztures institūta Eksperimentālo vitamīnu rūpnīcu. Sakarā ar Uztures institūta un Bioloģijas un eksperimentālās medicīnas institūta apvienošanu 1951. gadā vienotā Eksperimentālās medicīnas institūtā, tam nodota arī Eksperimentālā vitamīnu rūpnīca. Tās produkcija turpat 10 gadu – mežrozīšu sīrups, alus raugs, vitamīnu dražejas, mikroelementu maisījumi lopbarībai. Ar LPSR Ministru Padomes 1961. gada 9. maija lēmumu Nr. 296. rūpnīca sākot ar 1962. gadu atbrīvota no vitamīnu ražošanas.

Organiskās sintēzes institūta (OSI) Eksperimentālā rūpnīca kā patstāvīgs eksperimentāls uzņēmums ietilpa Zinātņu akadēmijas struktūrā un veica OSI eksperimentālās bāzes funkcijas. Statūtos (1987. g. bez datējuma) noteiktie galvenie rūpnīcas darbības mērķi:

- jaunu ārstniecības līdzekļu un citu preparātu tehnoloģiju izstrāde;
- jaunu ārstniecības līdzekļu un citu preparātu izmēģinājumu partiju ražošana klīniskām, bioloģiskām un citām pārbaudēm un izmēģinājumiem;
- preparātu pusfabrikātu ražošana zinātniskiem mērķiem;
- atsevišķu ārstniecības līdzekļu un citu preparātu ražošana iekšējam un ārējam tirgum līdz to nodošanai ražošanai attiecīgo nozaru uzņēmumiem.

Jau 60-os gados rūpnīcā izstrādāja aptuveni 30 dažādu institūtā sintezētu jaunu preparātu, to iegūšanas tehnoloģijas un uzsāka ražošanu. 1964. gadā OSI veica pretvēža preparāta florafūra ķīmisko sintēzi. Eksperimentālajā rūpnīcā izstrādāja un pilnveidoja preparāta ražošanas tehnoloģiju. 1972. gadā noslēgti pirmie kontrakti par florafūra piegādi ar Japānas firmām "Iskra" un "Taiho". 70-os gados, kad OSI strauji attīstījās pētījumi peptīdu ķīmijā, rūpnīcā tika izveidots peptīdu cehs. Rūpnīcā ražoto zāļu klāstam nāca klāt vairākas jaunas preparātu grupas: psihofarmakoloģiskie, sirds un asinsvadu slimību ārstēšanai u. c.

Ar 1985. gada 1. janvāri OSI Eksperimentālajai rūpnīcai pievieno (ZA prezidenta 1984. gada 11. un 29. novembra rīkojumi Nr. 177. un Nr. 195.) Rīgas Medicīnas preparātu rūpnīcu (agrāko Penicilīna un antibiotiku rūpnīcu), kura 1973. gadā bija nodota institūtam, lai nostiprinātu un paplašinātu OSI eksperimentālo bāzi. Tas deva iespēju paplašināt rūpnīcas tehnoloģisko pētījumu centru, izveidot organiskās sintēzes laboratoriju, tehnoloģijas izstrādes un tehnoloģisko procesu modelēšanas laboratoriju. OSI Eksperimentālā rūpnīca bija izveidojusies par vienu no lielākajiem zāļu pētniecības centriem; vienlaikus tā bija kļuvusi arī par vairāku grupu medikamentu ražotāju. 80-os gados katrs ceturtais jaunais medicīniskais preparāts bijušajā PSRS tika radīts ZA OSI Eksperimentālajā rūpnīcā, kopskaitā vairāk kā 60 jaunu preparātu, no kuriem 17 bija oriģināli.

1991. gadā rūpnīca reorganizēta par Latvijas valsts medicīnisko preparātu pētniecības un ražošanas firmu "GRINDEX" (ZA OSI Zinātniskās padomes 1991. gada 2. maija sēdes lēmums, 1991. gada septembrī ZA prezidents apstiprina firmas statūtus, 1991. gada 11. oktobrī firma reģistrēta LR Valsts uzņēmumu reģistrā).

Rūpnīcas un tās pārvaldes struktūra (1991.g.):

- rūpnīcas vadība: direktors, vietnieki, galvenie speciālisti (galv. inženieris, ekonomists, tehnologs, mehāniķis u.c.);
- kadru daļa; - grāmatvedība;
- nodaļas: plānu-ekonomiskā, standartizācijas, darba aizsardzības un drošības tehnikas, ražošanas un realizācijas, projektu-konstruktoru, ZTI organizācijas un noformēšanas, sagādes, kapitālās celtniecības, izmēģinājumu dzīvnieku audzēšanas;
- laboratorijas: tehnoloģisko procesu izstrādes un modelēšanas; gēnu tehnoloģijas; smalkās organiskās sintēzes; biotehnoloģijas; bioloģiskās kontroles; gatavo zāļu formu; ražošanas kontroles; gatavās produkcijas izstrādes un noformēšanas;
- cehi: organiskās sintēzes eksperimentālais; peptīdu preparātu; biosintēzes; gatavo zāļu formu; ķīmiskais; automātikas un KMI; energo-mehāniskais; ūdens-tvaika sagādes; remontu-celtniecības; transporta.

Rūpnīcas darbinieku skaits no 61 strādājošā 1959. gadā izaudzis līdz 796 - 1991. gadā.

Rūpnīcas sākotnējā adrese: Rīga, Rūpniecības ielā 10/12;
vēlākā adrese: Rīga, Krustpils ielā 53, LV-1057.

II

OSI Eksperimentālās rūpnīcas un tās priekšteču - Latvijas PSR Pārtikas rūpniecības ministrijas Vitamīnu un hormonu fabrikas, LPSR ZA Uztures institūta Eksperimentālās vitamīnu rūpnīcas un LPSR ZA Eksperimentālās medicīnas institūta Eksperimentālās vitamīnu rūpnīcas - **pastāvīgi un ilgtermiņa glabājami (to skaitā personālsastāva) dokumenti par 1944.-1991. gadiem** nodoti ZA Centrālā arhīva (CA) glabāšanā laikā no 1952. līdz 1997. gadam. Laikā no 1952. līdz 1973. gadam nodoto pastāvīgi un ilgtermiņa glabājamo (to skaitā personālsastāva) dokumentu apraksti par 1944.-1969. gadiem 1977. gadā ZA CA pārstrādāti, sistematizēti un aprakstīti trijos pastāvīgi glabājamo lietu aprakstos un divos personālsastāva lietu aprakstos. Šāds lietu sistematizācijas un aprakstīšanas princips saglabāts līdz fonda beigām - 1991. gadam.

Pastāvīgi glabājamo lietu apraksts Nr. 1. par 1951.-1991. gg. - lietas no Nr. 1. līdz Nr. 409.
Tajā iekļautās lietvedības lietas sistematizētas sekojoši:

- Rūpnīcas tehniskie ražošanas un finansu plāni, ražošanas plāni – no 1951.g.
- Atskaites (gada) par plānu izpildi – no 1964.g.
- Veikto eksperimentu darba žurnāli – no 1960.g.
- Darba drošības tehnikas materiāli (instrukcijas, plāni, atskaites u.c.) – no 1960.g.
- Izejvielu un materiālu izlietojuma normas – no 1962.g.
- Racionalizācijas priekšlikumu pieteikumi, slēdzieni un atsauksmes par tiem – no 1962.g.
- Racionalizātoru un izgudrotāju biroja sēžu protokoli – no 1962.g.
- Izgatavotās produkcijas izmēģinājumu žurnāli - - no 1962.g.
- Ražoto izstrādājumu plānotās kalkulācijas – no 1964.g.
- Produkcijas pašizmaksas aprēķini – no 1964.g.
- Produkcijas ražošanas tehniskie normatīvi – no 1964.g.
- Galvenie plānu izpildes rādītāji prēmiju piešķiršanai – no 1964.g.
- Statistiskās atskaites un ziņas par kadru uzskaiti – no 1964.g.
- Direktora rīkojumi – no 1968.g.
- Pavēles pamatdarbības jautājumos – 1970.g.
- Rūpnīcas perspektīvie 5-g. plāni - 1965.-1970., 1971.-1975., 1976.-1980. gg.
- Izgudrojumu autorapliecību materiāli – no 1970.g.

- Eksperimentālo darbu un jaunu preparātu izstrāžu plāni – 1971.g.
- Statistiskās atskaites par produkcijas un pašizmaksas plāna izpildi – no 1964.g.
- *Materiāli par produkcijas vairumcenu pārskatīšanu* – 1974.g.
- Rūpnīcas nodošanas-pieņemšanas akti, mainoties direktoriem – 1967., 1985.gg.
- Rūpnīcas statūti – 1987.g.
- Racionalizācijas priekšlikumu reģistrācijas žurnāli – no 1971.g.
- Rūpnīcas struktūrvienību nolikumi – 1972.-1986. gg.
- Rūpnīcas darbinieku dienesta komandējumu atskaites – 1991.g.

Pastāvīgi glabājamo lietu apraksts Nr. 2. par 1944.-1991. gg. - lietas no Nr. 1. līdz Nr. 98.
Tajā iekļautās grāmatvedības lietas sistematizētas sekojoši:

- Rūpnīcas gada grāmatvedības atskaites – no 1944.g.
- Rūpnīcas gada finanšu plāni – no 1953.g.
- Rūpnīcas kapitālās celtniecības titulsaraksti – no 1962.g.
- Statistiskās atskaites – 1962., 1969. gg.
- Štatu saraksti ar papildinājumiem un izmaiņām – no 1971.g.
- Apvienību “Biohimreaktīvs” un “Biolārs” celtniecības objektu nodošanas-pieņemšanas akti no apvienību bilancēm uz rūpnīcas bilanci – 1983., 1987. gg.
- Rūpnīcas virsgrāmatas – 1990., 1991. gg.
- Rūpnīcas kapitālieguldījumu virsgrāmatas – 1990., 1991. gg.

Personālsastāva lietu apraksts Nr. 3. par 1946.-1991. gg. - lietas no Nr. 1. līdz Nr. 698.
Tajā iekļautās personālsastāva lietas sistematizētas sekojoši:

- Darbinieku darba algas izmaksas saraksti – 1946. – 1969. gg.
- Darbinieku personas kontu (algas) kartītes – no 1947.g.
- Direktora pavēles pamatdarbības jautājumos un par personālsastāvu – 1957.-1970. gg.
- Direktora pavēles par personālsastāvu – no 1971. - g.
- Atbrīvoto darbinieku personas kartītes (forma T-2) – no 1960.g.
- Ar ražošanu saistītu nelaimes gadījumu izmeklēšanas akti – 1968.-1980. gg.
- Atestācijas-tarifkācijas komisijas sēžu protokoli un materiāli pie tiem – no 1975.g.
- Medaļas “Darba veterāns” piešķiršanas pieteikumi, raksturojumi un saraksti – no 1979.g.
- Darbinieku raksturojumi – no 1979.g.

Pastāvīgi glabājamo lietu apraksts Nr. 4. par 1959.-1991. gg. - lietas no Nr. 1. līdz Nr. 149.
Tajā iekļautās arodkomitejas lietas sistematizētas sekojoši:

- Arodbiedrības atskaišu-vēlēšanu sapulču protokoli – no 1959.g.
- Arodbiedrības un ražošanas kopsapulču protokoli – no 1960.g.
- Vietējās komitejas sēžu protokoli – no 1959.g.
- Vietējās komitejas tāme un finanšu atskaite – 1960.g.
- Finanšu atskaites – no 1966.g.
- Kolektīvie līgumi – no 1963.g.
- Sociālistiskās sacensības materiāli (nolikumi, saistības, atskaites u.c.) – no 1963.g.
- Vietējās komitejas statistiskās atskaites – no 1967.g.
- Biedru tiesas sēžu protokoli – 1973.,
- Nelaimes gadījumu reģistrācijas žurnāli – no 1971. g.
- Ar ražošanu saistītu nelaimes gadījumu izmeklēšanas akti – no 1983.g.
- Darbinieku kopsapulču protokoli – no 1985.g.
- Tautas kontroles grupas sēžu protokoli, pārbaudes akti u.c. materiāli – no 1986.g.

4

Personālsastāva lietu apraksts Nr. 5. par 1961.-1991. gg. - lietas no Nr. 1. līdz Nr. 52.

Tajā iekļautas atbrīvoto darbinieku personas lietas, kuras sistematizētas pēc darbinieku atbrīvošanas gadiem, bet katra gada ietvaros – alfabeta kārtībā. Lietas sašūtas sējumos, kuros ir iekšējie apraksti.

Personālsastāva lietu aprakstiem pievienoti atbrīvoto darbinieku saraksti (1960.-1991.).

Lietas visos aprakstos sistematizētas pēc hronoloģiskā principa.

Pieņemot dokumentus arhīva glabāšanā jau sākot ar 1952. gadu nav fiksēts ar aktiem, kāpēc atsevišķos gados iztrūkst daži dokumentu veidi, tāpēc pašreiz to noskaidrot vairs nav iespējams.

Pieņemot dokumentus arhīva glabāšanā nav bijušas un 1977.gadā, kad sākotnējie apraksti pārstrādāti, nav rakstīta vēsturiskā izziņa, tādēļ nevar noskaidrot, kāpēc grāmatvedības dokumenti (apraksts Nr. 2.) saglabāti sākot ar 1944. gadu, bet pārējie – ar vēlākiem gadiem. Tas zināms tikai par atbrīvoto darbinieku personas lietām (apraksts Nr. 5.): līdz 1960. gadam visu Zinātņu akadēmijas iestāžu un eksperimentālo uzņēmumu darbinieku personu lietu dokumenti tika uzkrāti ZA kadru daļā, kura gatavoja pavēles par darbinieku pieņemšanu, pārcelšanu un atbrīvošanu no darba, un glabājas LZA arhīvā LZA fondā.

Arhīva glabāšanā pieņemto dokumentu stāvoklis labs.

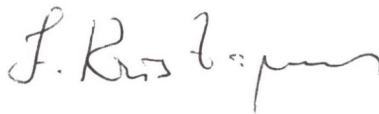
Vēsturisko izziņu sastādīja
LZA arhīva vadītāja

R. Skudra

Akceptēta LZA DEK 2002.g. 7.maija sēdē protokols Nr. 1

DEK priekšsēdētājs

J. Kristapsons

Šīnī listā 4 (četrās)

numurētas lapas

2002. g. "18." septembrī

LVA arhivists B. Zēle